

усунення прогалини на законодавчому рівні щодо знищення конфіскованих судом контрафактних товарів.

До інших проблем можна віднести недостатню обізнаність працівників митниць зі сферою захисту інтелектуальної власності. Для підвищення кваліфікації із зазначеної сфери державою передбачені різні програми навчання, серед них, наприклад європейська програма Twinning. Наявні й проблеми інформаційного характеру, пов'язані з відсутністю злагодженої інформаційної системи обміну як між всіма територіальними органами митниць, так між митницями з іншими державними органами у сфері захисту ПІВ. Бракує й єдиного електронного реєстру поданих заяв про сприяння захисту ПІВ на митному кордоні України від інших органів державної влади сфері захисту ПІВ та єдиного реєстру даних про правопорушників, які переміщували через митний кордон України товари з порушенням ПІВ (так звані сірі списки підприємців – перевізників та розповсюджувачів контрафактного товару).

Для підвищення ефективності митно-правового захисту ПІВ слід: упорядкувати понятійний апарат у митному національному законодавстві; розширити перелік об'єктів ПІВ у митному національному законодавстві; розширити коло осіб, які можуть звернутися за захистом ПІВ під час переміщення товарів через митний кордон України; спростити митні процедури заходів сприяння захисту ПІВ; посилити інституційну спроможність митниць у виконанні їх основного завдання, спрямованого на захист ПІВ; посилити заходи щодо запобігання та протидії переміщенню контрафактних товарів; удосконалити правову охорону ПІВ; визнати правовласника учасником виконавчого провадження за ст. 476 МК України; посилити контроль за знищенням контрафактних товарів, конфіскованих за рішенням суду, та недопущенням передачі контрафактних товарів у вигляді гуманітарної допомоги і для інших потреб; запровадити критерії звітності органів доходів і зборів про кількість виявлених та знищених одиниць контрафактного товару.

Список бібліографічних посилань

1. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 рік : затв. головою Держ. фіскал. служби України Р. М. Насіровим 16 лют. 2017 р. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/199244.pdf> (дата звернення: 30.09.2018).

2. Родюк А. Розпізнати контрафакт. *Юридична газета*. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/events/rozpiznati-kontrafakt.html> (дата звернення 30.09.2018).

3. Regulation (EU) № 608/2013 of the European Parliament and of the Council of 12 June 2013 concerning customs enforcement of intellectual property rights and repealing Council Regulation (EC) № 1383/2003. *Official Journal of the European Union*. 29 June 2013. № L 181. Pp. 15–34.

Одержано 30.09.2018

УДК 343.985.2

Андрій Миколайович ХАНЬКЕВИЧ,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Криміналізація багатьох сфер соціально-економічних відносин є реаліями сучасної України. З'явилися нові види злочинів і механізми їх вчинення, не бачені раніше загрози, пов'язані з екстремісткою та терористичною діяльністю, етнічною організованою злочинністю, сучасними способами скоєння загального кримінальних і економічних злочинів.

Незважаючи на активне прагнення керівництва Національної поліції України перебудувати свою роботу в нових умовах й вимогах, оперативні підрозділи кримінальної поліції, не в змозі поки що повною мірою контролювати та протидіяти злочинності, яка, чим далі, набуває більш професійного характеру. Незважаючи на те, що за останній час оперативні підрозділи зазнали численних організаційно-штатних змін, перепідпорядкування, перейменування, результативність їх діяльності, на жаль, ще не відповідає вимогам часу.

Опитування працівників кримінального блоку Національної поліції показало, що ефективність їх діяльності складає близько 30 %. Досить часто вона підміняється звичайною паперотворчістю. Причому зміст численних планів, орієнтувань, вказівок, звітів, часто дублюють один одного, й іноді дуже далекі від реального стану справ.

До цих пір не увійшла у практику діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції комплексна систематизація зібраних відомостей про злочинну діяльність, що дозволяло би своєчасно проводити превентивні оперативно-розшукові заходи на стадіях підготовки і вчинення злочинів, здійснювати оперативне забезпечення досудового слідства, більш активно практикувати реалізацію оперативно-розшукової інформації в якості доказів за кримінальними провадженнями.

З урахуванням недостатнього професійного рівня багатьох оперативних працівників, сили і засоби оперативно-розшукової діяльності часто використовуються неефективно. Працівники кримінальної поліції, в ході виконання службових обов'язків, відволікаються на другорядні, а нерідко і беззмістовні, у сенсі оперативної значущості, об'єкти. У свою чергу невідповідність вирішуваних завдань реаліям оперативної обстановки, їх рутинність, багатоплановість і дрібномасштабність у кінцевому підсумку породжують безініціативність, байдужість і нерідко бездіяльність особового складу оперативних підрозділів.

У зв'язку із цим сьогодні потрібні нові підходи до організації протидії злочинності, нові навички для більш ефективного опрацювання оперативними працівниками інформації, що має ґрунтуватися на системному аналізі різнорідних відомостей, які відносяться до вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності. Найважливішу роль у цьому плані покликано грати проведення кримінального аналізу інформації, отриманої працівниками кримінальної поліції.

Взагалі, кримінальний аналіз становить собою дії, спрямовані на ідентифікацію і точне визначення взаємозв'язків між відомостями, які стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних з ними та даними, що походять з різних джерел, і в подальшому їх використання слідчими органами, прокуратурою та судами.

Загальна мета кримінального аналізу полягає у напрацюванні нових напрямів в оперативно-розшуковій діяльності та досудовому розслідуванні кримінальних проваджень; для отримання детального аналітичного продукту щодо об'єктів кримінального аналізу; якісного планування окремих оперативно-розшукових заходів та слідчих (гласних та негласних) дій; аналітичного супроводження оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування; аналізу стану та ефективності досудового розслідування, оперативно-розшукової та превентивної діяльності у протидії злочинності; оброблення великого обсягу інформації, що унеможливорює відстеження та пов'язування фактів без застосування спеціальних аналітичних методів; аналізу складної і розгалуженої структури зв'язків об'єктів оперативно-розшукової справи або кримінального провадження; виявлення ризиків, тенденцій майбутнього розвитку злочинності та, у подальшому, її запобігання; вирішення більш масштабних довгострокових проблем і цілей, для виявлення крупних фігур злочинного світу або синдикатів, прогнозування зростання видів злочинної діяльності і встановлення пріоритетів діяльності правоохоронних органів; аналізу інформації, спрямованої на виявлення тенденцій, закономірностей, прогнозування розвитку за великий період часу.

На базі використання різнопланових відомостей, у першу чергу оперативно-розшукової інформації, кримінальний аналіз дозволяє встановлювати індивідуальну або групову приналежність різних об'єктів оперативної уваги підрозділів кримінальної поліції; досліджувати їх властивості та стан, результати і співвідношення різних факторів, що можуть на них певним чином впливати; прогнозувати подальший хід кримінальних подій; виявляти приховані взаємозв'язки між об'єктами тощо.

Безсумнівно, вирішення поставлених перед оперативними підрозділами кримінальної поліції завдань багато в чому визначається ефективністю діяльності спеціалізованих підрозділів Управління кримінального аналізу, створеного у 2017 році.

Але, на сьогоднішній день практично жодному суб'єкту правоохоронної діяльності не вдалося сформулювати досить ефективну систему інформаційно-аналітичних підрозділів, що базується на створенні єдиного інформаційного простору свого відомства, не кажучи вже про інтеграцію у цьому напрямі зусиль всіх органів і підрозділів Національної поліції.

До цих пір не вироблено єдиного підходу: 1) у питаннях створення інформаційної бази аналітичної роботи, яка передбачає здійснення ефективної реєстрації кримінально активних осіб, кримінальних подій і фактів, формування оперативно-розшукового обліку та інтегрованого банку даних оперативно-розшукового призначення; 2) до процесів автоматизації аналітичної роботи з урахуванням використання можливостей інформаційних, лінгвістичних і комп'ютерних технологій.

До останнього часу все, що було зв'язано з аналітикою і прогнозуванням, базувалося в основному на положеннях, розроблених криміналістикою. Не применшуючи заслуг цієї фундаментальної науки перед правоохоронною діяльністю, назріла необхідність розробки і подальшого використання принципово нових комплексних аналітичних підходів і методів, розрахованих на швидко змінювану оперативну обстановку, в основі яких закладені не тільки криміналістичні знання, а й положення інших наук.

Сьогодні слід виходити з того, що аналітична робота є одним з основних елементів процесу пізнання, здійснюваного у ході вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності і оволодіння оперативних працівників кримінальної поліції початковою методикою проведення кримінального аналізу лише позитивно вплине на якість протидії злочинності.

Звісно ж, елементи кримінального аналізу інформації прямо або побічно присутні у всіх сферах оперативно-розшукової діяльності. Тому зміст кримінального аналізу слід розглядати у набагато ширшому аспекті – не тільки як діяльність спеціалізованих суб'єктів у області інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів кримінальної поліції, але й як органічну оперативно-розшукову функцію, до реалізації якої причетні все діючі оперативні працівники.

Одержано 29.10.2018

УДК 343.98

Дмитро Миколайович ЦЕНОВ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ТАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ МАТЕРІАЛІВ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Відповідно до відомчих нормативно-правових актів Національної поліції України загальними формами здійснення оперативно-розшукової діяльності є: оперативна розробка за оперативно-розшуковими справами (далі – ОРС); організація негласної роботи; ведення профілактичних, криміналістичних та оперативних обліків; оперативна профілактика.

Оперативна розробка за ОРС є однією з форм оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів поліції, яка складається в негласному здійсненні комплексу оперативно-розшукових заходів стосовно особи (групи осіб), обґрунтовано підозрюваних у підготовці або вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, з метою його попередження або розкриття, якщо іншим шляхом досягти цих результатів неможливо. Оперативна розробка застосовується винятково з метою боротьби із тяжкими або особливо тяжкими злочинами. Оперативна розробка це процес установлення, накопичення та фіксації фактичних даних про діяння осіб, у тому числі невстановлених, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину.

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності згідно з положеннями статті 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативними підрозділами Національної поліції України заводиться оперативно-розшукова справа [1]. В ОРС накопичуються та систематизуються матеріали, що утворилися під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, проведення оперативно-розшукових заходів, переписки щодо проведення НСРД, ужиття управлінських та організаційних рішень, а також з метою відомчого контролю та прокурорського нагляду за додержанням законності.